

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa T. M. i A. P.
przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 7 października 2020 r.,
na skutek skarg kasacyjnych powoda T. M.
i powódki A. P.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 31 stycznia 2019 r., sygn. akt (...),

- 1. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej T. M. i skargi kasacyjnej A. P.,**
- 2. zasądza od T. M. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. zasądza od A. P. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 500 (pięćset) złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie A. P. oraz T. M. wnieśli skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...), zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W. i oddalającego ich powództwa o zasądzenie od Skarbu Państwa - Wojewody (...) odszkodowania za nieustanowienie na rzecz powodów prawa użytkowania wieczystego na nieruchomości będącej tzw. gruntem warszawskim. Zasadnicza część skarg kasacyjnych była identyczna, co uzasadnia odniesienie się do nich bez dalszego rozróżniania argumentacji zawartej w obu tych środkach zaskarżenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. instytucja przysądu. Stosownie do ww. przepisów Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o czym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia każdej z dwóch skarg do rozpoznania skarżący wskazali ich oczywistą zasadność. Oparcie wniosku na tej przesłance wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd II instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest

wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd II instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa jest bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Obie skargi kasacyjne zawierały wyłącznie jeden zarzut: naruszenia art. 5 § 1 k.c. „przez jego błędną wykładnię i w konsekwencji niezaakceptowanie przez Sąd Apelacyjny stanowiska wyrażonego przez Sąd Okręgowy w W. co do tego, że podniesiony przez Skarb Państwa zarzut przedawnienia roszczeń jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, w szczególności z zasadą słuszności i z zasadą powszechnej sprawiedliwości [...]”. Błędne wskazanie art. 5 § 1 k.c., mimo że materia art. 5 k.c. nie została podzielona na paragrafy, należy uznać za wynik oczywistej omyłki kasatorów, zwłaszcza że w dalszej części skargi art. 5 k.c. był oznaczany poprawnie. Istotne znaczenie dla oceny wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ma natomiast określenie formy naruszenia prawa materialnego, którego, w ocenie skarżących, dopuścił się Sąd II instancji. Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. błędna wykładnia oraz niewłaściwe zastosowanie prawa materialnego stanowią odrębne kategorie uchybień. Pierwsze z nich polega na wadliwym zdekodowaniu normy prawnej zawartej w przepisach, natomiast drugie na zastosowaniu dyspozycji normy, mimo że nie zrealizowała się jej hipoteza, bądź na niezastosowaniu normy w sytuacji spełnienia hipotezy, uzasadniającego takie zastosowanie.

Skarga kasacyjna stanowi wysoce sformalizowany środek zaskarżenia, a zatem przy konstruowaniu zarzutu konieczne jest prawidłowe oznaczenie postaci naruszenia prawa materialnego i wsparcie zarzutu adekwatną do danego naruszenia argumentacją prawną. Tymczasem, mimo wskazania przez skarżących na błędną wykładnię art. 5 k.c., analiza motywów jedyne go zarzutu obu skarg świadczy w istocie o zakwestionowaniu dokonanej przez Sąd Apelacyjny oceny podstaw zastosowania art. 5 k.c. Sprecyzowana w skargach kasacyjnych postać zarzutu nie odpowiada więc jego uzasadnieniu, bowiem skarżący nie przedstawiają treści normy alternatywnej względem przyjętej przez Sąd Apelacyjny, a jedynie

argumentują, że art. 5 k.c. powinien zostać przez ten Sąd zastosowany w stanie faktycznym sprawy. W świetle powyższego wykluczone jest uznanie skarg za oczywiście uzasadnione, a w konsekwencji również przyjęcie tych skarg do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Niezależnie od wskazanego uchybienia trzeba podkreślić, że za oczywistą zasadnością skargi nie przemawiałaby również ocena sposobu zastosowania art. 5 k.c. przez Sąd Apelacyjny w (...). Argumentacja wspierająca stanowisko zajęte w zaskarżonym wyroku jest bowiem klarowna i spójna, a racje przemawiające za wyrażeniem przekonania o braku podstaw do uznania podniesienia zarzutu przedawnienia za przejaw nadużycia prawa podmiotowego zostały przedstawione w sposób świadczący o uwzględnieniu przez Sąd, w granicach uznania sędziowskiego, istotnych elementów analizy prawnej i przydaniu tym elementom właściwej wagi w badaniu, czy zachowanie pozwanego można uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Powyższej oceny nie zmieniają nieuprawnione w jakimkolwiek stopniu sugestie skarżących, że na treść wyroku wydanego w niniejszej sprawie mogło mieć wpływ „ograniczenie niezawisłości sędziowskiej” (s. 13 skargi kasacyjnej powoda).

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Potrzeba taka oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo też prezentują rozbieżne stanowiska. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno w takim wypadku zawierać wskazanie, które przepisy wymagają wykładni i na czym polegają poważne wątpliwości związane z ich rozumieniem lub rozbieżnościami w ich stosowaniu (postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, oraz z 24 kwietnia 2018 r., II CSK 743/17).

Rozbieżność w orzecznictwie sądów powinna zostać wykazana przez przywołanie judykatów, w których odmienne rozstrzygnięcia zapadły w stanach faktycznych nieróżniących się od siebie w prawnie relewantny sposób

(postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2015 r., III CSK 59/15), przy czym potwierdzeniem rozbieżności nie mogą być orzeczenia wydane w sprawie będącej przedmiotem skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2003 r., I PK 557/02), gdyż w takim przypadku rozbieżność dotyczyłaby oceny wyłącznie jednej sprawy, co nie wyczerpywałoby przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Wobec treści skargi kasacyjnej, w której sformułowano jednocześnie tezę o oczywistej zasadności skargi oraz o wystąpieniu rozbieżności w orzecznictwie, konieczne jest podkreślenie, że połączenie przyczyn, o których mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., jest możliwe tylko wówczas, gdy dotyczą one odmiennych podstaw kasacyjnych. Dana kwestia nie może bowiem budzić poważnych wątpliwości bądź wywoływać rozbieżności w orzecznictwie i jednocześnie nie pozostawiać żadnych wątpliwości co do prawidłowego jej rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2012 r., III UK 60/11). Tymczasem skarżący dokonali takiego niedopuszczalnego połączenia, wyrażającego się w twierdzeniu, że prawidłowe rozstrzygnięcie określonego problemu jurystycznego jest oczywiste, a zarazem – że w tym samym przedmiocie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Niezależnie od wewnętrznej niespójności stanowiska skarżących wypada zauważyć, że w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wykazano, by art. 5 k.c. budził poważne wątpliwości lub wywoływał rozbieżności w orzecznictwie. Jak stwierdzili sami skarżący, kwestia oceny podniesionego zarzutu przedawnienia przez pryzmat zasad współżycia społecznego w sprawach podobnych do niniejszej została już poruszona w treści uzasadnienia uchwały powiększonego składu Sądu Najwyższego (uchwała (7) Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2016 r., III CZP 14/16). Choć art. 5 k.c. nie był zasadniczym przedmiotem tego orzeczenia, to za aktualny należy uznać wyrażony w jego uzasadnieniu pogląd, że sytuacjach, w których postępowanie administracyjne zostało zakończone po upływie terminu przedawnienia, możliwe jest *in casu* zastosowanie art. 5 k.c. w razie podniesienia zarzutu przedawnienia roszczenia przez podmiot odpowiedzialny.

Ocena, czy dane zachowanie stanowi nadużycie prawa podmiotowego, powinna być dokonywana z uwzględnieniem wszelkich okoliczności sprawy. Niezasadne jest zatem oczekiwanie na jednoznaczne przesądzenie w orzecznictwie, także przez Sąd Najwyższy, czy skorzystanie przez pozwanego z zarzutu przedawnienia w sprawach tego rodzaju zawsze stanowi nadużycie prawa podmiotowego. Konieczność rozważenia w każdym postępowaniu istotnych okoliczności sprawy powoduje, że odmienność rozstrzygnięć staje się naturalną konsekwencją różnorodności badanych stanów faktycznych, a nie potwierdzeniem rozbieżności w stosowaniu prawa lub, tym bardziej, w przywoływanej przez skarżących rzekomej rozbieżności w wykładni art. 5 k.c. Doniosłe znaczenie ma również fakt, że art. 5 k.c. zawiera w sobie istotny element uznania sędziowskiego, a zatem nawet w sprawach o bardzo zbliżonych stanach faktycznych możliwe jest podejmowanie odmiennych rozstrzygnięć, mieszczących się w granicach prawidłowego stosowania ww. unormowania. W świetle powyższego należy uznać, że skarżący nie zdołali wykazać, by na tle art. 5 k.c. pojawiły się wątpliwości bądź rozbieżności wykładni wymagające wypowiedzenia się w tej sferze przez Sąd Najwyższy.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że w skardze kasacyjnej nie wykazano, by zachodziły przyczyny określone art. 398⁹ k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia jej do rozpoznania. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz w zw. z § 2 pkt 6 i 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.). W odniesieniu do skarżącej A. P. za zasadne uznano zasądzenie jedynie zwrotu części kosztów postępowania kasacyjnego, w związku z wysokością dochodów skarżącej, przemawiającą za zastosowaniem art. 102 k.p.c.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak sentencji postanowienia.

jw